

ПОБІДИ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ АРМІЇ В ГАЛИЧИНІ НА ЛЕМКІВЩИНІ.

Наступаючий похід німецько-австрійської армії в російській Польщі.

На Новий Рік Німці затопили великий англійський воєнний корабель.

Турки заняли російське укріплене місто Ардаган на Кавказі.

В Галичині:

ПОЛОЖЕНЕ АВСТРИЙСЬКОЇ АРМІЇ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам і Лондон), 2. січня. — Начальна військова команда оголошує:

На Буковині і в Карпатах розвинули Москові велику діяльність. Наці настигають на своїх позиціях над рікою Гучаков, над Черемошем і далі на захід на збоях Карпат, в долині Карпат, де ми передчергове відбили напад Москалів; далі стоїть наш військ в горах і околицях Латори і на північ від провалу Ужок. На захід від цих військ всі переходи через Карпати є в наших руках.

В околицях Горинь і на північній частині Закарпаття відбили ми також напад ворога на цілий ліній.

Над рікою Віда спокій. Трохи далі на північ поступили вперед наші козаків.

На сербській воєнній території спокій. На схід від Требішні приєднали ми Чорногорців до уступів.

АВСТРИЙЦІ ПОЛОНИЛИ 2.000 МОСКАЛІВ.

ВІДЕНЬ, 3. січня. — На Буковині в Карпатах триває боротьба далі, але положення незмінне.

Німецькі напади коло Балої на півдні від Тарнова, які поновлювалися в день і в ніч, відбили ми і напали при тім ворогів втратили, ми взяли 2.000 людей в полон і здобули 6 машинних карабінів.

На північ від Висли панує густа мороз, тому операції адержані; мимовільно зробили ми поступ.

АВСТРИЯ ГОРОЮ В ГАЛИЧИНІ.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 3. січня. — Міністерство війни оголошує:

Части пробі ворога перемогли наш фронт на захід і північний захід від Гучакова біля Бовшівців. Неприятель поніс великі втрати. Підчас битви, які тривали цілий день, здобули наші війська чимало європейських гармат.

Ми знищили один батальон, взяли в полон одного російського члена генерального штабу, чотирох старших офіцерів і 850 жовнірів, а при тім здобули наші машинні карабіни.

Ми знищили один російський літак і з інших сторін нема нічого нового.

ЦІСАР ФРАНЦ ЙОСИФ ДЯКУЄ ЗАДОЛІ В ПЕРЕМІЩЛІ.

ЛОНДОН, 2. січня. — З Австрії телеграфують:

Цар Франц Йосиф казав військовим жовнірам в Переміщі віддати йому:

"Царсько-королівське апостольське Величчю прийняв до відома ці широкі відношення військ про високу прихильність і непохитну вірність гарнизону в Переміщі. В героїчніх поставі всіх солдатів військ цар запоруку опору і удержання твердих перед ворогами."

В російській Польщі:

НІМЦІ ПОСТУПАЮТЬ НАПЕРЕД В РОСІЙСЬКІЙ ПОЛЬЩІ.

БЕРЛІН (бездротна телеграма з Лондону), 2. січня. — Верховна військова влада, передавши таку оповістку з воєнного терену в російській Польщі:

"Положене на східно-прусській границі незмінне."

"На схід від ріки Баури і Равки, що впадають до ріки Висли, наші війська зробили значні поступки, завдяки тому, що ворог поспішився."

ГІНДЕНБУРГ ГОТОВИТЬ НОВИЙ УДАР НА РОСІЙСЬКУ АРМІЮ.

ЛОНДОН, 2. січня. — Ріжні звіти, які свідать про прийняття полями війни в російській Польщі, доносять, що Німці приймають повільно більше нових військ на поле війни. Вестрахи з Амстердаму (в Голландії) доносять, що через місто Кельн (в Німеччині) переїхало 200.000 німецького війська на поле війни в російській Польщі. Це каже на те, що генеральний полковий маршал Гінденбург намірився віддати знову з великою силою на російську армію, щоб її прогнати та зайняти польську столицю Варшаву.

РОСІЯ СКАРЖИТЬСЯ, ЩО НІМЦІ БУДУТЬ ВЕЛИКИМИ ТЕЛЕГРАФИ І ТЕЛЕФОНИ.

ПЕТРОГРАД (через Лондон), 2. січня. — Сьогодні, який Німці проклали були в останніх днях в російській Польщі, повністю є та, що вони в тім часі укріплюють ся на здобутих терені над рікою Бузурю та над лісами берегів долини і середнього бігу Висли.

Міста Лодзь, Ловіч, Свєрське і Петроков укріпили Німці так само сильно, як і Каліш або Ченстохову. Німці хотіли, щоб доступ до здобутих ними територій був для нас такий трудний як до Німеччини.

Укріплена будуть військ з цементу. Будують залізничні, телеграфні, телефонні і тям подібні, потрібні для них урядові.

ПОНАД ПІВ МІЛІОНА ПОЛОНЕНИХ В НІМЕЧИНІ.

БЕРЛІН, 2. січня. — Урядова оповістка каже число полонених жовнірів і офіцерів в Німеччині на 536 тисяч. З цього числа припадає на російську полонистість оськільки: Французів — 34590 жовнірів, між ними 7 генералів і 215,905 жовнірів; Москалів — 35750 офіцерів, між ними 18 генералів і 306,290 жовнірів; Вельшійців 612 офіцерів, між ними 3 генералів і 30,852 жовнірів; Англійців — 492 офіцерів і 18,528 жовнірів. Тут не вказано тих, що понасліді в полон у останніх днях.

Москалі, поділяють число полонених Німців на 1140 офіцерів і 134,000 жовнірів. Німецький генеральний штаб заперечує цьому і твердить, що лише вказує 20,000 німецьких жовнірів дістало ся до російської неволі, а прочі — це цивільні люди, які нахилили ся в Росії в хвилину виходу війни.

НІМЕЧЧИНА ПРИГОТОВАНА ДО 4-ЛІТНОЇ ВІЙНИ.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО, 3. січня. — Сюди приїхав недавно з Європи Генрі Додж, який був членом амбасад Злучених Держав в Парижі, столиці Франції.

Він в розмові з редакторами американських англійських газет сказав, що був тепер підчас війни довгий час в Німеччині і прийшов до переконання, що Німеччина приготувана навіть і до 4-літної війни.

"Що я бачив в Німеччині, се мені просто здивувало!" — сказав Генрі Додж.

"Скільки там запасів і запасів. У всім військовий порядок і всього є великі запаси."

Німеччина має стільки може без великих клопотів вести війну проти Росії. Я чув у Франції, що в Німеччині голод і дорозка, але я чогось подібного не здивав в Німеччині. Я чув від Французів, що Німеччина не може дістати металу для своїх заводів виробів, а переконан є, що може. Чув я, що Німеччина не має газоліну, а тимчасово вона має невичерпане жерело газоліну в Румунії. І так з усім. Всього там є доволі."

На Балкані:

БОМБАРДОВАНЕ СЕБСЬКОЇ СТОЛИЦІ.

ПАРИЖ, 3. січня. — Відгородський кореспондент французької телеграфічної агенції Гаваса в телеграмі з дня 31 грудня м. р. доносить, що чотири австрійські монітори острілявали з Дунаю сербську столицю Београд.

Телеграми та записки.

Вчора в полудне австрійські гармати давали кілька вистрілів на Београд. Один куля впаде до міста і ушкодила один дім. Кілько 4-х осіб, тільки нещастя поновило ся на ріці Дунаю і Саві чотири австрійські монітори, котрі острілювали форти сербської столиці. Бомбардування тривало дві години. Крім того впаде на місто кілька гранат.

ЗАВОРУШЕННЯ В АЛЬБАНІ.

ЛОНДОН, 3. січня. — Дуже повільно є положення в Альбанії. Повстання магметистів ширить ся далі. Вони вже облягають і марширують на Дибру, Тіпінді, які обсадили місто Агліу, якийсь до пристани. Грудно воєнний корабель, щоб коронити інтереси Італії.

ГРІЗНЕ СТАНОВИЩЕ БОЛГАРІ.

ЛОНДОН, 3. січня. — Союз балканських християнських держав не дає ся а навіть Болгарія грозити війною. Це вимовило ся підчас бюджетної дебати в грецьким парламенті. Міністер фінансів Теокітис нахилив на беду болгарського президента міністрів, який заявив, що Болгарія мусить рішуче домогати ся від Сербії віддати Македонії. Така бода болгарського міністра се погроза і тому Греція, яка стоїть в союзі з Сербією, мусить кожної хвилини бути гото-

вою боронити Македонії. Сейчас по бюджетовій дебаті заборонило грецьке правительство вивозу зброї, мук і інших средств покини і оружя. Вадко пригрозивати ся до війни.

На Кавказі:

ТУРКИ ІДУТЬ ПОБІДОНОСНО ПРОТИ РОСІЇ В КАВКАСЬКИХ ГОРАХ.

ПЕТРОГРАД (через Лондон), 2. січня. — Тутешня московська газета "Новос Время" доносить, що сильна турецька армія увійшла вже на російську територію на Кавказі, недалеко Карс та Ардаган. Даліше зазначає та газета, що Туркам не вдало ся їх план, щоб остріляти Москалів, а не допустили до того російська артилерія.

Останній російський урядовий звіт такий:

"Турецький наступаючий похід коло Оліт, 55 миль на захід від Карс зломив російське військо."

"Коло укріпленого міста Ардаган, 45 миль на північний захід від Карс положення не змінило ся."

ЛОНДОН (століця Англії), 3. січня. — Кореспондент "Вимінової телеграфічної компанії" з Царгорода (Константинополя), столиці Туреччини, доносить сюди, що Турки перейшли російську границю в Кавказських горах, посусли ся на північний схід 50 миль і заняли укріплене місто Ардаган.

ПЕТРОГРАД, столиця Росії, 3. січня. — Турки проваляють велику рухливість на Кавказі. В останніх днях перейшли вони російську границю в горах Кавказу і посувають ся даліше наперед.

БЕРЛІН, столиця Німеччини (бездротна телеграма до Сербії, Л. Аб), 3. січня. — Урядово пресово бюро видає, який таку оповістку:

"Вісти, які прийшли сюди з Царгорода (Константинополя), столиці Туреччини, доносять, що німецький полковий маршалок генерал фон дер Гольц, який з того, що довів ся був безрезультатом турецької армії, — вихід на місце російсько-турецької війни на Кавказі."

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 4. січня. — Напади армії здобули укріплене російське місто Ардаган і Власовських горах. Ворогів наш російський генерал Захєн, який мав до розпорядження 8,000 військ, 1,000 конячих (кінноті), 6 полкових гармат і два машинні карабіни.

Битва за місто Ардаган скінчилася з утратою Москалів 29. грудня м. р. Москалі понесли великі втрати.

Турецьке військо разом з Персами розбаво до нападу 4-тисячне російське військо на північний захід від Сопибу-дзі. 400 Москалів убито і забрано ність гармат.

Кавказ — се гористий лас дім між Чорним морем (пів заходу) і морем Каспійським (пів сходу). На південній-західній частині Кавказу до турецької держави (до Малі Азії), а даліше на південно-західній до Персії.

Кавказ Турецька імперія мійку Росії, то порід і під був історія Кавказу. Тепер же турець-

ка армія є на Кавказі, задала вже місто Карс та укріплене місто Ардаган і посуває ся даліше. З місто Карс і Ардаган веде воєнний шлях на північний захід до Бату, важної російської залізничної артезиан над Чорним Морем (в Бату є 40,000 населення). Зновим з Бату іде залізниця на схід через цілий лас аж до великих нафелерів нафти в Бау над Каспійським морем.

В Бау є дуже великі і багаті копальні нафти і залізничному місто Бау має переворотною залізничу (в Бау є тепер понад 100,000 населення).

Колі Туркам вдало ся зайняти Бау, то се вже буде для них великий успіх, а для Росії велика стража. Покине вдало ся, що Турки мають на Кавказі більшу силу, але в горах дуже важко вести війну, тому ходи чи скоро вдало ся їм досягнути цілі.

У Франції і Бельгії

СОЮЗНИКАМ У ФРАНЦІЇ НЕ ВЕДЕТЬСЯ.

БЕРЛІН, 4. січня. — Вчора потопили повністю се було кілька англійських воєнних кораблів недалеко бельгійського побережжя коло Вестенде, але не острілювали міста.

На цілій фронті французько-німецьким біли вчора битви. Французька піхота вдарил на німецьку коло Сан Менгуль, але відбито напад з великими силами на Французів.

На морі:

ЗАТОПЛЕНЕ АНГЛІЙСЬКОГО НОРАБЛЯ.

ЛОНДОН, 2. січня. — Воєнний корабель "Формідейл" затонув ввєра в англійським каналі, опаче що не стверджують, чи він потопив на німецьку міну, чи його затопили німецькі підводні судна.

З одного маленького британського корабля поранено 74 морських оставших при збитку корабля, опаче що не стверджують, чи він потопив на німецьку міну, чи його затопили німецькі підводні судна.

ПАРИЖ, 2. січня. — Бритійський лінійний корабель "Формідейл", який вчора зівстав затоплений німецьким підводним судном в англійським каналі, нахилив ся безсперечно перед своїм портом Портсмуту. Корабель зачепив дуже люди з всіх сторін і він затонув дуже скоро. Тому люди одній малій часті залозі вдало ся виратувати. Залоза числила 750 людей, а околом 600 з них вийшло на дію.

Портсмут укріплений Англією такий порт, де в якого не можуть вступити ні німецькі лінійні кораблі. Приступ є забезпечений неможливою силлями фортець. Корабель "Формідейл" має виступу 15,000 тонн, був великий навісний, а його вантаж становив ся з 12 міст навісних і з 4 міст навісних навісних гармат.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗІ СКИНУТАЄ ВІСІ В СПРАВИ ВОЄННОГО ЗАВЕРУХИ ЗБИРАЙТЕ МЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ!

"SVOBODA" (LIBERTY)
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
63 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE 421 JERSEY CITY

Published by
The Ukrainian National Association of America
Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
63 Grand St., Jersey City, N. J.

A SAWKA, manager.
63 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

І ми, американські Українці переживаємо нині велику хвилю — може найбільшій у нашої історії. Вирвали ми не можемо брати участі в кривавій великанській боротьбі о наше істотване та о найважливішій життєвої добра нашої Вітчизни, то однак полки героїського оповищення, який обіймав наш старий край, захопили нас в Америці.

Ніколи аспієми не представляли ми собі значення нашого народу і нашої Вітчизни, ніколи сильніше не відчували ми, як всім нитками життя і чуття ми зв'язані з давньою Вітчизною і ніколи данише не поставлялися ми, для її ратування дати все, що маємо найкращого і найдорожчого. І нас втягнули в сучасну боротьбу за життя і смерть о істотване нашої нації і в обороні наших народних святощів.

Коли так в далекій Вітчизні наша земля вкривається сім'єю кровю наших батьків, синів, братів і сестер; коли вони б'ються добровільно і зі самопожертвою до розпари в відчиненим воротам за свободу наших рідних і нашої Вітчизни; коли ти, що не пішли на війну, виставлені на голод, зиму, фізичні й моральні терпіння, то ми тут в Америці маємо робити те, що ми в нашій силі і в нашій змозі.

Початок війни змішав нас, бо застав нас несприятливими. Кожний з нас чув, що щось треба робити для Вітчизни — але що — свого ясного ніхто собі не представляв. Ми робили лише добрі постанови.

Зроблено проби збирання гроша на визволення України, на поміч потерпілим у війні; гадаючи, однак викликала непорозуміння.

Зроблено проби об'єднати всіх існуючих організацій — і ся, гарно започаткована праця натрапила на великі перешкоди.

Заінціювано з'їзд у Філадельфії, але й сей з'їзд не вдовольняв не лише тих, що стояли осторонь від нього, але й самих аранжувальців.

Словом, всі ті проби скінчили ся лише на пробах, а в своїх наслідках вони викликають зневір.

І ніяк не могло стати ся. Бо ми в своїй роботі в Америці привикли до короткого тривалого глуму. Ми привикли роботу привизувати до особистих амбіцій. В тих особистих амбіціях ми дійшли до сього, що кожну роботу, започатковану ким иншим, уважаємо за зл.

Слова критики уважає ся за особисту образу. Вирозуміла на можливий шкоди в нас нема.

Завважність у всіх: від найвищої поставленої особи до найнижчих робітників довели ми до досконалості.

Рада людей найліпшої волі — се годе волюючи в пустину.

А там рідний край пропадає, виглядає похмур.

Коли звичайно святковий день — се час роздумування, то чи не належало б нам крізь терпіння застановитися над нашим національним обов'язком.

Наперекір життю, що ми маємо зробити?

Зібрати гроші на „Фонд визволення України“ та на жертва війни. — се робить ся, хоч не після певного плану. В тих злих ще було би багато до багання. Один з найважливіших закладів се той, що нічого, або дуже мало дають наші багаті одинокі і товариства. Де-то твердять, що вони ніколи не давали жертв, але се не в оправдані, протинно, се їх блуд. Вирішити нах сям варт окремо застановитися.

Але збирання грошей, се ще не все.

Дуже важна річ — се політична діяльність: видаване брошур, інформоване чужої преси про українські справи, ясне ставлення наших національно-політичних догма. В тій справі повинні бути порозуміння і спільна акція, коли з того має вийти якісь, хочен. Та сього нема.

Ще одну справу дуже важну поставлено в нас на днешнім порядку, а то скликання українського союму.

Се є занадто важна справа, щоб її лишити на боці і як слід наперед не приготувати. Кожний з нас має на думці український союм. І в тім слові український, лежить вже вказівка, який він має бути.

Бо Українці — се всі ті, що стоять на українських національних ґрунті. Український Союм не має мати нічого спільного з якоюсь там одною чи другою фракцією чи організацією, але він повинен бути збірним висловом думок всіх Українців і тому всім Українцям треба до союму заступити. Про се ми може бути в нас дуже думок. На се ми власне літа ці працювали, щоб спробити українську національну св'язність. І коли ми опитуємо певні висліди в сій справі, то треба уміти її висліди використати.

І над скликанням українського союму мусить застановити ся наша суспільність, так як по тій суспільності його налягти ся можна. Український союм має бути висловом нашої політичної арістотії.

Завдає ся, що всі Українці будуть гідні з отсими думками. А що на Рівно є деколи хвиля часу, то нехай і ядлим наша суспільність застановити ся рідко, без всякого упевнення до когонебудь. Се є також один з наших національних обов'язків.

O. H.

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО.

І вирів ся на чужині,
І свий в чужому краю;
Тоді одиноким мені
Здасть ся, якраз немає
Нічого в Бога як Діпро
Глянула слава України.
Янось недавно довелося
Мені зайти в Україну,
У те, де мати повила
Мене мало.

Аж страх погано
У тім хорошому селі:
Чорніше чорної землі
Блукають люди: повила
Сади зелені; повила
Білісні хати, повила;
Стали буряком поросли.
Село немале погоріло.
Немале люди повила,
Німа на панщину йдуть
І диточок своїх ведуть
І я, заплакавши, назад
Поїхав знову на чужину.

І не в однім отім селі,
А сирізь на славній Україні
Люди у ярма запрягли
Пани лугаві. Гинуть, гинуть
У ярмах лицарські сини.
А пропалі пани
Ниди, братам своїм хорошим,
Остатні продають штани...

Погано думє, страх погано
В отій пустині пропадати;
А ще поганіше в Україні
Дивитися, плакати і мовчати.

А я не бачив того лиха,
То сирізь здасть о любю, тиху,
І на Україні добру.
Мій горан старий Діпро,
Немале в молю дитина.

Красує ся, любовє ся
На всю Україну;
А понад ним зеленіють
Широкі села;
А у селах у веселіх,
І люди веселі.
Вони-б може там і сталося,
Якби не осталося
Слуду панського в Україні!

Тарас Шевченко.

†
о. Стефан Макар
парох при угро-руській церкві св. Івана в Клівленді, Огайо, 6 редактор „Свободи“ від 1. червня 1897 до 30 червня 1900, діяльний член У. Н. С. і б. його головний урядник та духовний управитель, один з піонерів народної роботи на американській Україні, родився в 1870. р. в селі Бушівкич, перемиського повіта в Галичині, помер дня 2. січня 1915. р. в Клівленді.

Проріжувать ся ради перших народних робітників на американській Україні. За Бончівським, Стефановичем, Грушником прийшла черга й о. Макара. В самій своїй віці, в 44 році життя, наперед дорозити життя.

О. Стефан Макар, один з перших українських священиків, прибув до Америки 27. жовтня 1897.

Сейчас „по своїм приїзді обіймив о. Стефан Макар редакцію „Свободи“ і провадив її через 3 літа. В маю того самого року виїхав о. Макара до контрольного комісії У. Н. С. на 4. конвенції, що відбула ся в Мейфілді, Па., в 1898. конвенції в Шенандо, Па., в 1906. р. на конвенції в Скрентон, Па., покликаючи його на духовного управителя і на сям становищію оставав він до 1905. р., себто до філадельфійської конвенції.

Вудучи редактором „одинокої української часописи в Америці — „Свободи“ — посвячував покісний незвичайно багато праці для часопису, а крім сього брав участь в інших народних справах. Не було ні одної важливішої події, до якої о. Стефан не приложив би своїх рук. Чоловік спосібний, енергійний, заведений до народної справи, не жалував своїх сил. Час його прибув до Америки, се якраз початок розвитку Українського (тоді Руського) Народного Союзу. О. Макар разом з иншими священиками і світськими патріотами припинив ся до зросту організації, закладаючи віддані та предчутливі членів.

Весь впливний час від громадянської роботи посвячував покісний поспіванню творчості. Він написав цілий ряд образів, новел, оповідань і драматичних шуків з життя іммігрантів. Деякі з тих образів і оповідань — першорядної літературної вартості. — Всі ті образи, оповідання і драматичні шукі промитували він в „Свободі“, від 1895. р. одні під повним іменем і називаючи, а деякі під псевдонімом Стефан Хлопів; се є: „По роботі“, „В савоні“, „Віснес“, „Машинна затруба“, „Американ бей“, „Валь“, „Парадальний мітинг“, „Тут“, „В вербуванні легі“, „Наймит“, „Щепака“, і ин., а драматичні шукі: „Американський шляхтич“, шук в 3. діях, 1. „Скупар“, шук в 3. діях і 4. виставках. Деякі оповідання вийшли в окремій відбитці під загла. „Віснес“, як 7. книжечка Видавництва часопису „Свобода“. Окремою відбиткою вийшла також драматична шук „Американський шляхтич“. Сю шукі перекладено на слов'янські і виставлялися на сценах слов'янської імміграції. Крім того прибув до о. Макара у Філадельфію „Свобода“ в 1897. і 1899. нарисів в історії перших українських колоній в Західній Лезавії в Шамоні, Па., Шенандо, Па., Моні Кармел, Па., Пітсбург, Па. і в Террон Ситі, Н. Дж.

Поза тим оригінальними працями виготовив переклади з англійської мови — студії Павла Берта. „Демо про віра, розум, віра, віра і скан. ч. 1. — „Віра“, уміщеної в „Свободі“ в 1905. р. і виданої опісля в окремій відбитці, як 21. книжечка Видавництва часопису „Свобода“ з польської мови — студії Висейського; „Про внутрішню“, уміщеної зразу в „Свободі“ в 1904. р. і виданої опісля в окремій відбитці, як 1. книжечка Видавництва ім. А. Висейського; „Слово“, в 1904. р. і виданої зразу також в „Свободі“ в 1904. р. а виданої опісля в окремій відбитці як 3. книжечка Видавництва ім. А. Висейського „Слово“. Він також виготовив перший Русько-англійський словарчик, другий зразу в „Свободі“, опісля окремими відбитками в 1901. р. як 10. і 15. книжечки Видавництва часопису „Свобода“.

Деякі з тих книжечок можна ще тепер дістати в „Свободі“.

Громадянська діяльність о. Макара була в тісній зв'язі з діяльністю т. зв. Американського Круга, гр. кат. угорських священиків в склад котрого входили о: Нестор Дмитрів, Микола Стефанович, Іван Ардан, Іван Констанкович, Стефан Макар, Антін Висейський, Микола Піторейський і Павло Тимківч. Кожний зі старших іммігрантів пригадує собі те часи боротьб гр. кат. вірних за самостійну церкву, себто за її незалежність від католицьких єпископів. І в тій боротьбі був небишій діяльний участь. Які успіхи єв боротьб, се мабуть знає кожний в українських іммігрантах, а се: іменоване гр. католицького єпископа Ортинського.

Попри церковні справи займав ся також „вісма“, до котрої належав і о. Макар, засновувався і ведемо економічних товариств, головню торговельних і професійних: читальні та відділи У. Н. С., які здержували бібліотеки та читальні. О. Макар видав кілька разів до краю і тому по кожнім своїм поверненні він осідав в місній місцевості. То-чужі він був зв'язний майже майже всім американським Українцями. Вирочим громадянської діяльності о. Макара треба мити після тодішніх відносин; про ті відносини піше широко п. Юліан Баньський в книжці п. „Українська імміграція“ тому годі нам тут широко про те розписуватися.

Але відносини з часом почали змінитися. Народне життя в своїм розвитку потребує зв'язків людей. І так саме стало ся й на американській Україні. Принципи зв'язків люди, які заслали в нас, як правні ішла думка. Попри рідняки, зробивши свою роботу, почали з'ясуватися на бік — бо так складалися відносини.

Зі зміною відносин на американській Україні ступив ся і о. Макар від публічного життя, осідаючи на угро-руській парохії в Клівленді, Огайо; там поспіваний він остатні свої літа для праці коло будови величавої церкви і піднесення народного життя в своїй громаді.

Покійний відзначав ся великим гумором і гарним товаришським прикметам. Хто лише близько знав покісного, то вже при стіпці з ним був приготування на добрий дотів, з яких деякі знесли між Українцями в цілій Америці.

Взагалі американські Українці ставили собі покісного одного з найліпших патріотів, чоловіка горачого серця і ясного ума; перші американські українські священики тратьть одного з найліпших і найгарніших товаришів, яких число чимраз меншало.

Земля Тобі пером, ширій Сину України, а пам'ять Твоя між нами остане від рода в род.

Похорон о. Макара відбув ся у вівторок дня 5. січня 1915. в Клівленді.

З нагоди смерті о. Стефана Макара виславла наша редакція і Головний Уряд Українського Народного Союзу коломнічну телеграму на руки о. Добротвора в Клівленді, сідуючого з'їзду.

„Український Народний Союз і редакція „Свободи“ болять ширю над трагічною смертю заслуженого громадянина, свого члена будуючого людського гоня, урядника і редактора. Прошуємо прийняти виласно широго співчуття і висловити наш жалі парохіянським Покійного. — Головний Уряд У. Н. С. і Редакція „Свободи“.

Крім сього заложила У. Н. Союз \$100.00 на Фонд виласно Українці замість виласно на домишлю Покійного.

РОДИМЦІ ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДИ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗІ!

ПЕРТАМБОН. Н. ДЖ.
В день Різдва, в четвер, 7. січня 1915 в відносини тов. спів. в Пертамбон „ВЕФЛЕМСЬКИЙ ВЕРТЕП“ в лата під ч. 752 Центр стр. Початок о годі 8-ій годин.
Так місцеві як і заміських з плеяів належачих до парохії Пертамбон заграєть.
Комітет.

3 Галичини.

Дуже скупі відомості маємо з сього краю по загато його Москалями. Видко, що там нема ніякого життя, коли часописи не мають навіть матеріалу до шпани. Ми маємо сього подямо деякі факти, про котрі ми данишній пераз вже коротко загнували.

Російське Галичини.

В Петербурзі відбула ся нарада в мінерістерстві судівництва над введенням загально російського цивільного й карного права. В тій справі нема згоди між подинними привиканими й політиками. Переважала думка, що російські закони не дадуть ся впровадити в Галичині, однак вже тепер належить поставити, щоб не допустити в Галичині до примінення наш звичаєвих, як се є в Росії над Батьківським законом і Бесарабії. Мінерістерство хоче загально усебілі цивільного навіть наші менші признаки австрійського законодавства.

На разі функціонують в Галичині лише російські суди, котрі займають ся справами карними. Натомість цивільних спорів або зовсім не поладують ся, або коли поладують ся, то роблять се ніякось команданти по містах та містечках.

Справу впровадження нового законодавства припинують ся окремий правий комітет, котрої провідником має бути заступник міністра судівництва І. Лішневич.

Щодо сих проєктів то скажемо від себе, що з ніякого боку не дасть ся опрацювати зміна законодавства. Міжнародне звичаєве право каже, що в яких провінціях пишуть ся все по давньому і по давню з часом (пр. проєктом 10—20 літ) можна впровадити нові закони. Росія має тут на думці впровадження безпартійно. Во коли знаємо російські закони, то наші люди, що до них не привикли, німа не будуть могли визнавати ся в сих правах. Тому, що російські закони не знає ніхто з дотеперішніх українців, треба було співрадити урядників з Росії, які не будуть знати нашої мови і при таких розправах самавола судів може доходити до безграницьності. Тут треба зазначити ще й се, що виводжен нових законів в Галичині з навіть з накутового становища невдоволені, бо австрійський цивільний закон є безперечно ліпший від російського і тому вводити щось гіршого а аносити ліпше є або глумити, або амаювати.

Російське судівництво вже почало ся, бо в адміністрації зв'язаний в окрузі львівського кращого суду заведена вже російська урядова мова.

По селах гонуть ся вже царські „місїонари; між иншими приїхав член державної думи пп. Митрофанів і учитель релігії гімназії в Холмі А. Громалський. Де ді трети чата селян заявлять, що хочуть православного попа, то там сечас же й виставлять. Остерком царська є місце Львів, де вилкопують на батоніях такі галицьких парубків з москвофілівським духом. Тож то дістане тепер наша рідна земля тільки неаполітиків, що й викинуть не буде могла.

Російські часописи доносять, що Галичини масово пристепають до царської релігії. Се не дуже подобає в правду, коли читасмо остатку новинки. Дня 16. листопада прийняв ректор явбугової духовної семінарії Анастасій до православної церкви будуючого директора тернопільського гімназії Лиска і Лиско сина, студента електротехнічного інституту. При сям торжестві був присутній оберпрокуратор св. Синода В. Р. Саблер, професора академії і мійської дошкільної.

Коли б, так масово переходили в православ'я, то „сам“ оберпрокуратор не міг би бути присутнім при торжестві зміни релігії якогось там собі директора з його сина не-академіка. Видко, що се дуже дивне „свєсто“ і тому сам Саблер був присутній.

Покладаючи організовані українського студентства до життя — се повинно бути обов'язком кожного студента-Українця по поверненні, чи то як українсько-го уродженця, і кожної української студентки в Америці. Сильна ідея повинна нас всіх згуртувати в одну громаду, як згуртувала студентство англійське, німечче, польське, російське і т. д. Свідомість української хвилі для нашої нації вимагає, щоб ми як найкраще згуртувалися, щоб ми як найбільше згуртувалися, щоб ми як найбільше згуртувалися. Український студентський Союз в Америці покладає на нас життя.

В тій цілі просимо всіх студентів і студенток вищих шкіл (Гай Скуло і Каледжес) в Америці пошлати свої адреси на поштові поклади нашу адресу і висказати також свої думки в сій справі.

Теодор Лата, студент філософії,
Михайло Дурдала, студент філософії.

Наша адреса:
Valparaiso University,
605 Freeman St., Valparaiso, Ind.
P. S. Всі українські часописи про-
симо о передруковані свої відомості.

ПЕРСПІСКА РЕДАКЦІЇ.

Іван Іваш, Шинго, Історія України проф. М.
Грушевського може дістати в Руській Книгарни
у Вінніпегу в Канаді. Дякуємо за пам'яті.

Семко Пилип, Монреал, Канада. Секретар
американського генерального консуляту в Монреалі.
п. Антін Хапонський є секретар в Бюро, Н. Па-
при австрійській консуляту. В другій справі, про
яку пам'яті, ми не могли порадити.

Жертви НА ФОНД ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

Приславши записки:

125. Но Йорк, Н. Я. Хвалюся Редакції! Про-
шу прийняти гроші на фонд визволення України
в сумі \$8.62, відрізня в Нью Йорку під ч. журналу 212
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128.

